

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2007. október 26.

TÖRTÉNELEM

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)	
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot!**

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1-1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-l kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz–hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítóknak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **négy** feladat értékelhető:

mégpedig kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, legalább kettő a **magyar** történelemre és egy az **egyetemes** történelemre vonatkozik.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén:**

Ha *négy feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladattípus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő vagy három) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van négy olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 16., 17., 20. vagy 14., 16., 17., 20.).

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és nincs *négy* olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 16., 19., 22.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés**,
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség**.

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A tématarítás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrál-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- Műveleti sokszínűség és eredményesség: használja-e a forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértés**re adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4-6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2-3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők föltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik. Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és tartalmak pontszámának is meg kell egyeznie. Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (Pl.:) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetéseknel – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.
1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.
0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.

1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.

0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.

4-6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.

2-3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl.: a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.

1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.

0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtsse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is és értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2-3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4-5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám (**3** és **4**) segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni!
8. Számítsa ki a négy esszéfeladatban elért **összesített vizsgapontszámot!** Ha az összesített vizsgapontszám nem egész szám, akkor 0,5-re végződő eredménynél nem

kell kerekíteni, 0,5 alatt lefelé, 0,5 fölött pedig felfelé kell kerekíteni! (Pl.: 27,5 pont: nem kell kerekíteni, 27,3 = 27 pont, 27,7 = 28 pont.)

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért – korábban esetleg már kerekített – pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. A kereszténység (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont.)

- a) Pál a kereszténységet a pogányok számára is meghirdette *vagy Pál korábban üldözte a keresztényeket, de megtért (Saulusból lett Paulus), és fő hirdetője, képviselője, majd mártírja lett a vallásnak. (Minden hasonló értelmű válasz elfogadható.)*
- b)
- Pál apostol útjai
 - Pál apostol levelei
 - a császári hatalom elfogadása
 - a birodalom fejlett úthálózata, kereskedelmi kapcsolatai
 - már nem csak zsidók lehettek keresztények
 - gazdagok is lehettek keresztények (társadalmi bázisa bővül)
- (Elfogadható minden olyan válasz, amely a fentiekkel azonos tartalmú.)*
- c) 313-ban, Constantinus császár *vagy Nagy Konstantin császár*

2. A pestisjárvány (5 pont)

- a) levantei (kereskedelmi útvonal) (1 pont)
- b) *(Elemenként 1 pont.)*
- ritkább népsűrűség
 - kevesebb a város
 - a kereskedelmi útvonalak kevésbé hálózták be
 - a levantei útvonal nem a térségen ment keresztül
 - a térség országai nem vettek részt a tengeri kereskedelemben
- (Elfogadható minden olyan válasz, amely a fentiekkel azonos tartalmú.)*
- c) reneszánsz (1 pont)
- d) mértékletesség, tartózkodás a kicsapongásoktól
mulatozás, dőzsölés, a vágyak kielégítése *(Elemenként 0,5 pont.)*

(Elfogadható minden olyan válasz, amely a fentiekkel azonos tartalmú.)

3. Gazdaság a XIV. századi Magyarországon (4 pont)

- a) *(Elemenként 0,5 pont.)*

Fogalom	Az aláhúzott szövegrész száma
kapuadó	4
aranyforint	3
harmincadvám	1
pénzrontás	2

- b) *Elfogadható minden olyan válasz, amely a megadottakkal azonos tartalmú.) (Elemenként 1 pont.)*

kapuadó: Pl.: Jobbágytelkenként fizetett állami adó. (Nevét onnan kapta, hogy minden olyan porta után szedték, amelynek kapuján egy szénával megrakott szekér befért.)

harmincadvám: Pl.: Az országhatáron behozott, vagy kivitt áruk után fizetett vám, mely az áru értékének harmincadrészét jelentette.

4. Egyetemes történelmi fogalmak (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont.)

- a) merkantilizmus *vagy* colbertizmus
 b) alkotmányos monarchia *vagy* alkotmányos királyság *vagy* parlamentáris monarchia
 c) abszolutizmus *vagy* abszolút monarchia
 d) manufaktúra

5. Háborúk és békekötések a XVII-XVIII. századi Magyarországon (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

Információ	Évszám	Lezárt konfliktus, háború
1. „A török porta és a Habsburg-udvar között a [...] folyó torkolatánál [...] kötött békeszerződés – amely húsz évre szól - előírta mindenfajta ellenséges behatolás, várvívás megszüntetését és a raboknak mindkét részről való visszaszolgáltatását [...]. A Portának jól jött, hogy Bocskai [...] közvetítésével [...] a status quo alapján köthetett békét a Habsburg uralkodóval.” (Makkai László)	1606	Tizenötéves háború
2. „A szövetséges hatalmak – I. Lipót császár, Velence és Lengyelország – képviselői Anglia és Hollandia [...] garanciájával huszonöt évre békét kötöttek a Portával. [...] A magyar politikusok joggal rótták fel, hogy a béketárgyalásra Magyarország képviselőjét nem hívták meg [...]” (R.. Várkonyi Ágnes)	1699	A török kiűzése <i> vagy </i> Felszabadító háború
3. „A békeokmány első pillantásra egyszerű amnesztia-ígérvénynek tetszik: annak viszont felettébb kedvező. [...] A felkelés alatti tettek senkin sem kérhetők számon, még akkor sem, ha az illető közrendű személy és a császári seregből dezertált. Az egykori kurucok akár győzelemnek is felfoghatták a [...] békekötést.” (Szakály Ferenc)	1711	Rákóczi szabadságharc

6. A világgazdaság a XVIII- XIX. században ((Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- a) Ország: Nagy-Britanniáé
 Ok: mert elsőként Angliában bontakozott ki az ipari forradalom
- b) Állam: az Egyesült Államok *vagy* USA
 Körülmények:
- az ipari forradalom hatása
 - a polgárháború befejeződése, az USA egysége
 - a jelentős európai bevándorlás (növekvő munkaerőt adott)
 - a hatalmas nyersanyagkészletek kiaknázása
 - a nyugati területek benépesítése
 - az északiak győzelmével a szabad munkaerőre alapozott tőkés modell lett meghatározó

- az USA gazdasági ellenőrzés alá vonja a latin-amerikai országokat
(Minden olyan megoldás elfogadható, amely szóhasználatában eltérő, de a felsorolt körülmények közül kettőre egyértelműen utal.)
- c) megindult a nagyvárosok (modern, ipari, milliós, stb.) kialakulása vagy kialakulnak az iparvárosok vagy a városok számának növekedése (urbanizáció)

7. Az 1848-49-es szabadságharc (3 pont)

a) (Elemenként 0,5 pont.)

Helyszín	A szövegrészlet sorszáma
Világos	4.
Pákozd	3.
Debrecen	1.
Kápolna	2.

b) Helyes időrend: (Csak a helyes sorrendért adható 1 pont, amennyiben a sorrend csak részben jó, akkor 0 pont. Amennyiben a vizsgázó csak számokat vagy csak helyszíneket ír le helyes időrendben, a válasz akkor is elfogadható.)

Pákozd	Kápolna	Debrecen	Világos
3.	2.	1.	4.

8. A második világháború utáni egyetemes történelem (4 pont)

1. kép

- a) Nemzetközi szervezet: Az Európai Unióra utal. (0,5 pont)
- b) Jelenség: Pl.: Az EU többközpontúsága megnehezíti az ügyek gördülékeny intézését vagy a bürokrácia a hatékonyság rovására mehet
(Minden hasonló értelmű válasz elfogadható.) (1 pont)

2. kép

- c) ország: Csehszlovákia (Csak ez a válasz fogadható el, tehát Csehország nem!)
évszám: 1968 (Elemenként 0,5 pont.)
- d) kockakő: Pl.: a szocialista/kommunista hatalmi rendszert vagy a Szovjetuniót vagy a sivárságot, az elidegenedettséget, a kilátástalanságot
(Minden hasonló értelmű válasz elfogadható.) (0,5 pont)

3. kép

- e) ország: 1949 (0,5 pont)
- f) esemény: Pl.: Az NDK megszűnése vagy a két német állam egyesítése vagy a berlini fal leomlása
(Minden hasonló értelmű válasz elfogadható.) (0,5 pont)

9. Területi revíziók (6 pont)

a) (Elemenként 0,5 pont.)

Terület (területek) neve	Év
1. Felvidék <i> vagy </i> Felvidék déli része <i> vagy </i> Szlovákia déli része	1938
2. Kárpátalja	1939
3. Észak-Erdély	1940
4. Délvidék <i> vagy </i> Bácska	1941

b) Az államfő neve: Horthy Miklós
 Az államfői méltóság megnevezése: kormányzó (Elemenként 1 pont.)

10. A Kádár-korszak (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

(Mindhárom esetben elfogadhatók a megoldásokhoz hasonló értelmű válaszok.)

a) A 70-es évek végén az állandósuló **inflációt és az áremelkedéseket** figurázza ki a karikatúra.

vagy

Az is elfogadható, ha a vizsgáló utal a hitelfelvételek, az eladósodás, vagy a kőolajár-
 robbanás nyomán kialakuló **életszínvonal-romlásra,**

vagy

A **kötelező állami ünnepek** és ünneplések **kritikáját** véli felfedezni.

b) A vics utal a tőkés (nyugati) és a szocialista (keleti) tömb közti **életszínvonalbeli különbségekre,**

vagy

Vácsolja azt a sajátosságot, hogy a Kádár-rezsim szemet hunyt a lakosság fusizása, nem hivatalos pénzkeresési módszerei felett: **második gazdaság**

vagy

utalhat a kádári konszolidációra, a **társadalmat megnyerni kívánó** módszerekre

c) A karikatúra a **tervgazdálkodást ábrázolja** groteszk eszközökkel: a termelést nem a valós szükségletek, a tényleges igények, illetve racionalitás irányítják, hanem a merev, bürokratikus, gyakorlattól idegen mechanizmusok,

vagy

A szocialista gazdaság egyik sajátosságára utal a karikatúra, a gyakori **áruhiányra, a hiánygazdaságra.**

11. A harmadik világ (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

a) a világ gazdaságilag legkevésbé fejlett, szegény országaira használatos a kifejezés

b) eltérő életviszonyok *vagy*

eltérő életminőség *vagy*

különböző életszínvonal a világ egyes régióiban *vagy*

az eltérő egészségügyi ellátás és csecsemőhalandóság

(Mindenesetben olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag azonos.)

c) a népességrobbanásról *vagy* a túlnépesedésről *vagy* a harmadik világ gyors népesedéséről

d) Kelet-Ázsiában

e)

Pl.: etnikai, vallási, törzsi konfliktusok

járványok

kizsákmányolás (alulfizetett nők, gyermekmunka), gazdasági függőség

alultápláltság, éhezés, élelmiszerhiány
analfabétizmus, iskolázatlanság
tőkehiány
technológiai fejletlenség
eladósodás
fejletlen infrastruktúra
a klímaváltozás következményei (pl. ivóvízhiány)

(Minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag azonos.)

12. A rendszerváltás utáni Magyarország (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

a) Azok a térségek, amelyeket a közlekedés fő útvonalai nem érintik, nagyobb munkanélküliséggel küszködnek

vagy azok a térségek, ahol a modern közlekedés (pl. autópálya, repülőtér) jelen van, ott a munkanélküliség alacsonyabb.

(Minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag azonos.)

b) a mezőgazdaság és az ipar hátrébe szorulása *vagy*

a szolgáltató ágazat szerepének (jelentős) növekedése (az infrastruktúra is elfogadható)

c)

- a piacgazdaság kialakulásával megszűnt a teljes foglalkoztatottság *vagy*

- a munkanélküliek száma nőtt *vagy*

- a nem versenyképes gyárakat/gazdasági ágazatokat felszámolják *vagy*

- a világméretű verseny (globalizáció) hatásai megmutatkoznak *vagy*

- a keleti piac(ok) elvesztése is munkanélküliséget okozott

(Minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag azonos.)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Az ellenreformáció/katolikus megújulás (rövid)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az ellenreformáció/katolikus megújulás módszereinek bemutatására összpontosít. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl. békés és erőszakos módszerek alkalmazása, a művészet és az oktatás jelentőségének felismerése).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti az ellenreformáció/katolikus megújulás térbeli és regionális sajátosságait (pl. a francia, spanyol és itáliai területeken erősen hatott), és a időbeli vonatkozásait (pl. a XVI. század második fele, a XVII. század eleje).	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T A vizsgázó használja a következő általános fogalmakat (pl. ellenreformáció, katolikus megújulás, pápa, barokk, hittérítés), illetve helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (pl. inkvizíció, jezsuita, zsinat).	0-4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, következtetéseket von le azokból. T Pl.: csoportosítja az ellenreformáció/katolikus megújulás különböző módszereit (békés módszerek, erőszakos eszközök, vagy kulturális, politikai módszerek), és megállapítja, hogy ezek a módszerek eredményre vezettek. T Pl.: a vizsgázó rögzíti a barokk stílus egyházmegújító szerepét, és megállapítja, hogy ezzel az egyház tekintélyét kívánták hangsúlyozni.	0-6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó válaszában bemutatja az ellenreformáció/katolikus megújulás módszereit és feltárja kulturális hatásait. T Pl.: rögzíti, hogy a jezsuita rend jelentős vallási, oktatási és diplomáciai szerepet játszott, és megállapítja, hogy nagy hatást gyakorolt a katolikus megújulás folyamatára. T Pl.: bemutatja a jezsuiták tevékenységét (pl. missziók, iskolarendszer), és megállapítja, hogy ezzel a pápai hatalom jelentős támaszává váltak. T Pl.: érzékelteti, hogy a megújulás gyakran a reformáció sikeres elemeiből építkezett (bibliafordítások, iskolák alapítása, könyvnyomtatás), és megállapítja, hogy hatása sokrétű volt (barokk művészet, térítés a világban) <i>vagy</i> utal a tridentí zsinat határozataira.	0-8

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejti ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni. A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

14. A nagy földrajzi felfedezések gazdasági és társadalmi következményei (hosszú)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a XVI-XVII. század gazdasági, társadalmi folyamataira összpontosít. A válasz lényegre törően mutatja be a korszak társadalmi, gazdasági kérdéseit, a változások jellegzetességeit. A vizsgázó feltárja a felfedezések és a tőkés fejlődés kibontakozása közötti összefüggéseket, az európai kontinens egyes régiói közötti eltérő fejlődési lehetőségeket. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti a gazdasági-társadalmi változások térbeli hátterét (a kereskedelmi utak átrendeződése vagy a nyugat- és közép-európai régió, illetve a Földközi-tengeri térség eltérő fejlődése), és megállapítja, hogy a változások a XVI-XVII. században voltak jellemzők.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja az általános fogalmakat (pl. régió, gyarmat, tőke, bank, érdekszféra). T Szakszerűen használja a téma történelmi fogalmait (pl. aranyéhség, árforradalom, centrumváltás, világpiac, világkereskedelem, kontinentális munkamegosztás, bekerítés, bérmunkás).	0-6
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból. T Pl.: kiemeli a gazdasági változások lényegi elemeit (pl. a kereskedelmi utak átrendeződése, a nemesfémek beáramlása, a bekerítések gyakorivá válása), megállapítja ezek súlyát, jelentőségét (pl. a bankok szerepe, az árak változása, az európai gazdaság átalakulása). T Pl.: bemutatja a változások fontosabb társadalmi jellegzetességeit (pl. rabszolgakereskedelem, az amerikai lakosság csökkenése), és rámutat azok következményeire (pl. az európaiak expanziója, terjeszkedés és gyarmatosítás, az indián kultúrák pusztulása). T Pl.: rögzíti, hogy a gazdasági változások nem egyformán hatottak Európa régióira, és megállapítja, hogy ezért	0-10

	<p>Európa egyes régióinak fejlődése eltért egymástól (pl. Nyugat-Európa iparosodása, Kelet-Európa új mezőgazdasági lehetőségei, a Földközi-tengeri térség leértékelődése, a kontinentális munkamegosztás kialakulása).</p> <p>T Pl.: rávilágít arra, hogy a felfedezések egyszerre járhattak pozitív és negatív következményekkel, és megemlíti ezek közül néhányat (új növények elterjedése, a látókör szélesedése, hatalmi vetélkedés, az őslakók kiirtása).</p>	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a gazdasági és társadalmi változások hátterét, jellegzetességeit, következményeit, és utal arra, hogy a változásokban milyen tényezők játszottak meghatározó szerepet.</p> <p>T Pl.: bemutatja a nemesfém-behozatal következtében kialakult árforradalmat, és megállapítja ezek hatását az európai országokra (pl. fényűzés, háborúk, tőkés vállalkozások).</p> <p>T Pl.: érzékelteti a nyugat-európai térség gazdasági fellendülését, és megállapítja, hogy ez hatással volt Közép- és Kelet-Európa helyzetére, gazdaságára is.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy a gazdaság és társadalom változásai szoros összefüggést mutatnak a politikával, és megállapítja, hogy a gazdasági átalakulás szerepet játszott a gyarmatosítás és a hatalmi versengés folyamatában.</p> <p>T Pl.: utal a gazdasági átalakulás következtében kialakult jelentős társadalmi változásokra, és megállapítja, hogy az Európa centrum-országokban a polgárság megerősödött.</p> <p>T Önálló ismereteivel, megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0-12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A vizsgázó fogalmazásában logikusan építi fel a témához kapcsolódó ismereteit.</p> <p>A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejti ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni.</p> <p>A fogalmazás szerkezete alkalmas a téma kifejtésére, a tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

15. A XIX. századi brit gyarmatosítás (rövid)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a XIX. századi brit gyarmatosítás hatásainak bemutatására összpontosít. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl. feltárja a brit uralom sajátos koncepcióját: céljait, eszközeit, módszereit).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti a brit gyarmatosítás főbb irányait, jellemző területeit (Afrika, Ázsia), tisztában van azzal, hogy a gyarmatosítás virágkora a XIX. század második felére tehető.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T A vizsgázó használja a következő általános fogalmakat (pl. gyarmat, félgyarmat, hittérítés, elnyomás), illetve helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (tőkekivitel, kizsákmányolás).	0-4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, következtetéseket von le azokból. T Pl.: bemutatja a brit uralom jellegzetességeit, és megállapítja a gyarmatosítás ideológiai hátterét (a felsőbbrendűség gondolata, hittérítő szándék). T Pl.: ismerteti a gyarmati uralom előnyös és hátrányos oldalait, és megállapítja jellemző hatásait (modernizációs törekvések, kizsákmányolás, függés, éhínség).	0-6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó válaszában alapvetően a brit gyarmatosítás összefüggéseit jellemzi, és feltárja a gazdaságra és társadalomra gyakorolt hatásait. T Pl.: megemlíti, hogy a gyarmatosítás összefüggött az európai gazdasági változásokkal, és megállapítja, hogy az ipari forradalom jelentette a technikai hátteret (pl. vasút, pénzügyletek). T Pl.: bemutatja a brit uralom következményeit, és megállapítja, hogy ezek eltérő hatást gyakoroltak a gyarmatokon (pl. az infrastruktúra fejlesztése, ugyanakkor a gyarmatok kifosztása, éhínség, politikai feszültség a gyarmatosítókkal szemben). T Pl.: rögzíti, hogy a birodalomban a gyarmatok súlya nem volt azonos (India, afrikai gyarmatok), és megállapítja, hogy a gyarmatok eltérő szerepet játszottak a brit külpolitikában.	0-8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejti ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni. A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

16. A német kérdés 1945-1990 között*(hosszú)*

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a német történelem 1945 és 1990 közötti fontosabb eseményeinek bemutatására összpontosít.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a német kérdés fontosabb elemeit (megszállási övezetek, a nyugat-berlini blokád, berlini fal, a két német állam viszonya).</p> <p>A vizsgázó feltárja a két német állam közötti különbségeket az újraegyesítés időszakában.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti az 1945 utáni Németország térbeli sajátosságait (megszállási zónák, Berlin sajátos helyzete, kelet-nyugati érdekszférák), megemlíti a legfontosabb eseményeket (a nyugat-berlini blokád, a két német állam születése – 1949, a berlini fal épülése – 1961, a német újraegyesítés – 1991).</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja az általános fogalmakat (pl. megszállás, érdekszféra, európai egység, enyhülés, blokád).</p> <p>T Szakszerűen használja a téma történelmi fogalmait (pl. légihíd, NDK, NSZK, hidegháború, berlini fal, kétpólusú világ, újraegyesítés, integráció).</p>	0-6
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: kiemeli a két német állam születésének okait, és megállapítja főbb jellegzetességeit (pl. potsdami konferencia, megszállási övezetek, az amerikai diplomácia szempontjai).</p> <p>T Pl.: vázolja a két német állam közötti feszültségek jellemző történéseit (blokád, légihíd, berlini fal), és utal arra, hogy a konfliktusok korlátozottak maradtak.</p> <p>T Pl.: bemutatja a nyugat-német külpolitika európai törekvéseit (pl. német-francia megbékélés, keleti politika), és utal ezek egyes eredményeire.</p> <p>T Pl.: felismeri a két német állam közötti gazdasági, fejlettségbeli különbségeket, és utal az ezekből adódó politikai problémákra (pl. nyugatra szökések) <i>vagy</i> bemutatja a két ország eltérő társadalmi, politikai berendezkedését.</p>	0-10

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a második világháború és a német újraegyesítés közötti időszak fontosabb állomásait, és elemzi a főbb események okait.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a világháborús katonai események hogyan befolyásolták a térség sorsát, és megállapítja, hogy Németország milyen különleges helyzetbe került a hidegháború során (pl. megszállási zónák, Berlin helyzete, kelet-nyugati szembenállás, az NSZK NATO tagsága).</p> <p>T Pl.: rávilágít arra, hogy hosszú távon mennyiben volt problematikus a két német állam létezése, és megállapítja, hogy az enyhülési folyamat és a Szovjetunió gyengülése hogyan segítették elő a német újraegyesítést.</p> <p>T Pl.: érzékelteti, hogy a német kérdés egyúttal az Európai Unió kialakulásával is összefüggött, és megállapítja, hogy később az európai egységfolyamat is szerepet játszott a két német állam egyesítésében.</p> <p>T Pl.: megemlíti, hogy a berlini fal az európai megosztottságnak meghatározó szimbóluma volt, és megállapítja, hogy leomlása az újraegyesítés szimbólumává vált.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0-12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A vizsgázó fogalmazásában logikusan építi fel a témához kapcsolódó ismereteit.</p> <p>A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni.</p> <p>A fogalmazás szerkezete alkalmas a téma kifejtésére, a tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

17. A magyar gazdaság a XVI. században*(rövid)*

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó fogalmazásában alapvetően a XVI. századi magyar gazdaság sajátos vonásait mutatja be.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl. Magyarország alapvetően agrárország volt, ahol az állattenyésztés szerepe a nemzetközi körülmények miatt egyre jelentősebbé vált).</p>	0-4

Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megemlíti a történelmi tér változásából fakadó sajátosságokat (pl. az ország három részre szakadása, a kereskedelem jellemző irányai), rögzíti, hogy a XVI. század az európai munkamegosztás kialakulásának időszaka volt, vagy utal az ország meghatározó történelmi eseményeire (1526, 1541).</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja a következő általános fogalmakat (pl. állattenyésztés, kivitel, behozatal), illetve helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (pl. agrárkonjunktúra, árforradalom, marhakereskedelem, iparcikk, bányaváros).</p>	0-4
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: válaszolja a magyar gazdaság agrárjellegét, és megállapítja a kivitel és behozatal jellemző vonásait (kiviteli többlet).</p> <p>T Pl.: bemutatja a magyar gazdaság adottságait, és feltárja az egyes ágazatok földrajzi vonatkozásait (a szarvasmarha tenyésztés térsége, a bányavárosok, borvidékek elhelyezkedése).</p>	0-6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó válaszában feltárja a magyar gazdaság jellegzetességeit, és válaszolja a kereskedelem sajátos vonásait.</p> <p>T Pl.: utal arra, hogy a tőkés gazdálkodás nyugati kibontakozásával nagyobb lett a kereslet Közép-Európa agrártermékei iránt, és megállapítja ennek előnyös hatásait (az állattenyésztés fontos szerepe, a bányatermékek kivitele, gabona- és bortermelés).</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a török hódítás következtében az ország politikailag három részre szakadt, és megállapítja, hogy ennek ellenére a gazdaság egységes arculatot mutatott.</p> <p>T Pl.: feltárja, hogy a hazai ipar helyzetére negatívan hatott a kontinentális munkamegosztás, és megállapítja, hogy ez erősítette az ország agrárjellegét, gazdasági féloldalasságát.</p>	0-8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.</p>	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

18. Az Oszmán Birodalom és Magyarország a XIV-XV. században (hosszú)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Magyar Királyság és az Oszmán Birodalom viszonyának alakulására összpontosít. A válasz lényegre törően mutatja be az Oszmán Birodalom terjeszkedésének néhány jellemző vonását. Az elemzés feltárja az oszmán-török hódítás szakaszait, a jellemző török és magyar stratégiákat. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Tisztában van a konfliktusok térbeli változásaival (pl. az Oszmán Birodalom ázsiai és balkáni területei, a magyar végvárrendszer), és rögzíti a legfontosabb események időpontját (1396 – Nikápoly, 1456 – Nándorfehérvár).	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja az általános fogalmakat (pl. hadjárat, szultán, iszlám, terjeszkedés, birodalom). T Szakszerűen használja a téma történelmi fogalmait (pl. szpáhi, janicsár, végvár, telekkatonaság, zsoldos hadsereg, támadó és védekező hadművelet).	0-6
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból. T Pl.: kiemeli a török terjeszkedést befolyásoló tényezőket, és felhívja a figyelmet a hódítás sajátosságaira (földrajzi tényezők, a hódítás fázisai, a keresztény és iszlám világ találkozása, Konstantinápoly eleste). T Pl.: vázolja az oszmán-török hadsereg és állam néhány sajátos vonását (pl. a hadsereg felépítése, a szultáni hatalom jellege, az iszlám szerepe), és megállapítja ezek hódításokra gyakorolt hatását. T Pl.: bemutatja a magyar uralkodók és hadvezérek eltérő felfogását (pl. Zsigmond telekkatonasága, Hunyadi János támadó felfogása, Mátyás „aktív védekező” taktikája, zsoldos serege), és megállapítja, hogy különböző feltételek és lehetőségek között szálltak szembe a törökkel. T Pl.: utal a végvárrendszer létrehozására, és megállapítja szerepét, funkcióját.	0-10

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó alapvetően a Magyar Királyság és az Oszmán Birodalom viszonyának alakulását értelmezi, és feltárja a hódítások és a védekezés fontosabb összefüggéseit.</p> <p>T Pl.: törekszik a kérdés több szempontú megközelítésére, és megállapítja, hogy a viszony alakulásában politikai, katonai és gazdasági szempontok is szerepet játszottak.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a török terjeszkedés hatott a magyarországi politikai viszonyokra, és megállapítja, hogy a magyar trón betöltését gyakran befolyásolta a törökellenes külpolitika szempontrendszere.</p> <p>T Pl.: rávilágít arra, hogy a magyar uralkodók milyen megoldásokban gondolkodtak (pl. ütközőállamok, telekkatonaság, a bevételek növelése, támadó és védekező stratégiák, zsoldosereg), és utal a stratégiák hasonlóságaira, különbözőségeire, az eltérő feltételekre.</p> <p>T Pl.: utal arra, hogy a korszak híres személyiségei milyen szerepet játszottak a török-magyar szembenállásban (pl. Zsigmond, II. Mohamed, Hunyadi János, Mátyás), és vázolja elgondolásaik, stratégiájuk mozgatórugóit.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0-12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A vizsgázó fogalmazásában logikusan építi fel a témához kapcsolódó ismereteit.</p> <p>A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejti ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni.</p> <p>A fogalmazás szerkezete alkalmas a téma kifejtésére, a tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

19. Kossuth Lajos politikai pályája*(rövid)*

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően Kossuth Lajos politikai pályájának bemutatására összpontosít, konkrét példái jól illusztrálják az életpálya jellemző állomásait (reformkor, forradalom, szabadságharc, emigráció).</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (feltárja Kossuth politikai szereplésének jellegzetességeit, történelmi szerepét).</p>	0-4

Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T A vizsgázó rögzíti, hogy az életpálya több korszakon keresztül ívelő (reformkor, 1848, forradalom, 1848-49, szabadságharc, 1867, a kiegyezés kora), és megállapítja, hogy tevékenysége részben Magyarországon, részben az emigrációban zajlott.</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T A vizsgázó használja a következő általános fogalmakat (pl. polgárosodás, reformkor, jobbágyszabadítás), illetve helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (örökváltság, vezércikk, érdekegyesítés, liberális ellenzék, parlamentnek felelős kormány, trónfosztás, emigráció).</p>	0-4
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: vázolja, hogy Kossuth tevékenysége párhuzamba állítható a XIX. század jelentősebb fordulópontjaival (pl. forradalmi-miniszteri szerep, vezető szerep a katonai küzdelemben, kritikus észrevételek az emigrációban), valamint utal Kossuth szerepének változásaira.</p> <p>T Pl.: rögzíti az életpálya főbb szakaszait (reformkor, forradalom, szabadságharc, emigráció), és megállapítja, hogy Kossuthnak a Habsburg Birodalomról való felfogása többször változott.</p>	0-6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó válaszában feltárja Kossuth Lajos politikai pályájának fontosabb állomásait, és politikai szerepváltozásainak okait.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy változott Kossuth szerepe hosszú élete során, és rámutat arra, hogy milyen tényezők hatottak a politikai pálya alakulására (újságírás, forradalom, katonai küzdelmek, emigráció).</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogyan alakult Kossuth viszonya a Habsburgokkal, és vázolja, hogyan látta Magyarország jövőjét, lehetőségeit a Birodalomban, illetve azon kívül (pl. Dunai Szövetség).</p> <p>T Pl.: utal arra, hogy Kossuth gyakran került konfliktusba politikustársaival, és megállapítja, hogy döntéseit olykor érzése is befolyásolták (vitája Széchenyivel, Görgeivel, Deákkal).</p>	0-8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.</p>	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

20. A dualizmus kori gazdaság és társadalom (hosszú)

	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a kiegyezés utáni Magyarország gazdasági folyamataira és azok jellemző társadalmi hatásaira összpontosít.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a korszak gazdasági sajátosságait, a magyar gazdaság változásainak jellegzetes vonásait.</p> <p>Az elemzés feltárja a gazdasági átalakulás lényegi elemeit (pl. az ipari forradalom kibontakozása, a tőkés fejlődés lehetőségei, ellentmondásai, a gazdaság szerkezeti átalakulása, az egyes ágazatok helyzete) és jellemző társadalmi hatásait (pl. a társadalom szerkezeti átalakulása, Budapest szerepe).</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T A vizsgázó rávilágít arra, hogy a folyamat az Osztrák-Magyar Monarchia keretei között zajlott, és megnevezi a dualizmus korszakát (1867-1918).</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja az általános fogalmakat (pl. konjunktúra, tőke, hitel, bank, gyár, modernizáció, második ipari forradalom, infrastruktúra).</p> <p>T Szakszerűen használja a téma történelmi szakkifejezéseit (pl. beruházás, urbanizáció, világváros, agrárszektor, fajtaváltás, szolgáltatás).</p>	0-6
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: kiemeli a kiegyezés utáni gazdaság jellegzetességeit, és bemutatja az egyes ágazatokban történő változások lényegét.</p> <p>T Pl.: rögzíti a gazdaság új jelenségeit (vasút, cégek, bankok, ipari fejlődés, a mezőgazdaság átalakulása), és összeveti a magyar gazdaság szerkezetét más európai államokkal.</p> <p>T Pl.: utal a változások területi aránytalanságaira, és megállapítja, hogy a gazdasági átalakulás nem egyformán hatott a társadalomra.</p> <p>T Pl.: rávilágít a főváros különleges szerepére, és megállapítja az ebből adódó főbb sajátosságokat (a népesség növekedése, politikai súly, gazdasági-szellemi centrum).</p>	0-10

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó alapvetően a gazdasági változások okait, hátterét, sajátos vonásait tárja fel, és utal arra, hogy a gazdasági folyamatokban milyen tényezők játszottak meghatározó szerepet.</p> <p>T Pl.: rámutat arra, hogy a modernizáció társadalmi következményekkel járt, és megállapítja, hogy az átalakulásnak voltak vesztesei és haszonélvezői.</p> <p>T Pl.: utal a gazdasági átalakulás következtében kialakult jelentős életmódbeli változásokra, és megállapítja, hogy ez eltérésekhez vezetett az országon belül (pl. falu és város különbsége, a közlekedés átalakulása).</p> <p>T Pl.: tisztában van az ipari forradalom magyar gazdaságra gyakorolt hatásaival (pl. vasútépítés, urbanizáció), és az európai folyamatok tükrében is értelmezi a témát.</p> <p>T Pl.: érzékelteti, hogy a gazdaság változásai társadalmi következményekkel is jártak, és megállapítja, hogy a társadalom differenciáltabbá vált (pl. vagyoni különbségek, torlódó társadalom, földkérdés).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0-12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A vizsgázó fogalmazásában logikusan építi fel a témához kapcsolódó ismereteit.</p> <p>A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejt ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni.</p> <p>A fogalmazás szerkezete alkalmas a téma kifejtésére, a tanuló megállapításai árnyalt elemzőképtettségéről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

21. Életviszonyok a Kádár-korszakban*(rövid)*

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a '70-es '80-as évek életviszonyainak bemutatására összpontosít.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (feltárja az életszínvonal alakulásának összefüggéseit).</p>	0-4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Tisztában van azzal, hogy a Kádár-korszak 1956-ban kezdődött és 1989-ig tartott. Tudja, hogy ebben az időszakban Magyarország a Szovjetunió érdekszférájába tartozott (kétpólusú világ), és korlátozott politikai-gazdasági mozgástérrel rendelkezett.</p>	0-4

Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T A vizsgázó használja a következő általános fogalmakat (pl. szocializmus, egypártrendszer, életszínvonal), illetve helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (pl. adósságállomány, a legvidámabb barakk, közmegegyezés).</p>	0-4
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: vázolja Magyarország helyzetét a szocialista táboron belül, és megállapítja, hogy nálunk viszonylagos jólét alakult ki a '70-es évekre.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy az életszínvonal emelkedése az élet mely területein volt jellemző, és megállapítja, hogy az életszínvonal fenntartása súlyos következményekkel járt (a lakosság többletterhei, a halálozások számának növekedése).</p>	0-6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó válaszában feltárja az életviszonyok alakulásának jellemző okait, és rávilágít ennek bel- és külpolitikai hátterére.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy Kádár „puha diktatúrája” kedvezőbb viszonyokat teremtett Magyarországon, mint más szocialista országokban, és megállapítja, hogy ennek súlyos ára volt (a lakosság befelé fordulása, egyéni boldogulás keresése).</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a Kádár-rendszer az életszínvonal emelését csak a lakosság jelentős többletmunkájával tudta biztosítani, és megállapítja, hogy ez a lakosság egészségügyi állapotára jelentősen kihatott (a halálozások, öngyilkosságok számának növekedése).</p> <p>T Pl.: utal arra, hogy az életviszonyok javítása a rendszer legitimálásának, fenntartásának eszköze, politikai szempont is volt, és megállapítja, hogy ez a '80-as évek elejéig sikeresnek bizonyult.</p>	0-8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejti ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.</p>	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

22. Magyarország német megszállása*(hosszú)*

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a német megszállás okainak, körülményeinek és következményeinek bemutatására összpontosít.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a megszállás jellegzetességeit, a magyar kül- és belpolitika törekvéseit, sajátos vonásait (pl. tárgyalás a szövetséges hatalmakkal, a németekhez fűződő viszony, a magyar tisztikar felfogása).</p> <p>Az elemzés feltárja a német megszállás lényegi elemeit (alárendelődés a német érdekeknek).</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Tisztában van a német megszállás időpontjával (1944. március 19.), átlátja a második világháború vonatkozó időszakának legfontosabb eseményeit, a konfliktus térbeli változását, utal a lényeges előzményekre (pl. Kállay miniszterelnöksége, doni katasztrófa).</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja az általános fogalmakat (pl. megszállás, fegyverszüneti megállapodás, hadszíntér, front).</p> <p>T Szakszerűen használja a téma történelmi szakkifejezéseit (pl. hintapolitika, doni katasztrófa, deportálás, gettó, Gestapo).</p>	0-6
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: jellemzi a hadihelyzetet (pl. szovjet előrenyomulás, a szövetségesek itáliai támadása), és megállapítja, hogy a magyar politikai vezetés az angolszász békelehetőségek iránt érdeklődött</p> <p>T Pl.: vázolja Németország alapvető érdekeit, céljait, és megállapítja, hogy gazdasági érdekek is meghúzódtak a megszállás háttérben.</p> <p>T Pl.: bemutatja a magyar politika nehézségeit, dilemmáit (pl. Horthy önértékelése), és megállapítja, hogy a politikai és katonai elit szemlélete nem tette lehetővé a katonai ellenállást.</p> <p>T Pl.: utal a megszállás legfontosabb következményeire, és rögzíti, hogy a lakosság életkörülményei jelentősen megváltoztak (a szövetséges bombázások kezdete, a magyar zsidóság deportálása, az ország gazdasági kihasználása).</p>	0-10

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó alapvetően a megszállás okait, körülményeit, tárja fel, és bemutatja annak fontosabb következményeit.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a megszállással gyakorlatilag megszűnt Magyarország önállósága, és megállapítja ennek politikai következményeit (Gestapo megérkezése, Sztójay kinevezése, letartóztatások, a pártok, szakszervezetek felszámolása).</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a megszállás negatívan hatott a magyarországi társadalmi viszonyokra, és megállapítja, hogy eltérően alakult a vidéki és a fővárosi zsidóság helyzete.</p> <p>T Pl.: rávilágít arra, hogy a magyar belpolitika helyzete nem tette lehetővé a nyílt ellenállást, és megállapítja, hogy a katonai-politikai vezetés kitarzott a német szövetség mellett, és kiszolgálta a megszállókat (antikommunista alapállás, németbarátság, szélsőjobboldali meggyőződés).</p> <p>T Pl.: vázolja a második világháborús hadihelyzet lényegi összefüggéseit, és megállapítja ezeknek a magyar politikára gyakorolt hatásait (pl. a szovjet hadsereg előretörése, a második front normandiai megnyitásának terve, a szövetséges hatalmak egymás közötti, illetve Magyarországgal folytatott tárgyalásai).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0-12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A vizsgázó fogalmazásában logikusan építi fel a témához kapcsolódó ismereteit.</p> <p>A vizsgázó egész mondatokban, világosan fejti ki gondolatait, igyekszik szabatosan fogalmazni.</p> <p>A fogalmazás szerkezete alkalmas a téma kifejtésére, a tanuló megállapításai árnyalt elemzőkézségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos helyesírási és nyelvhelyességi hibát.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16